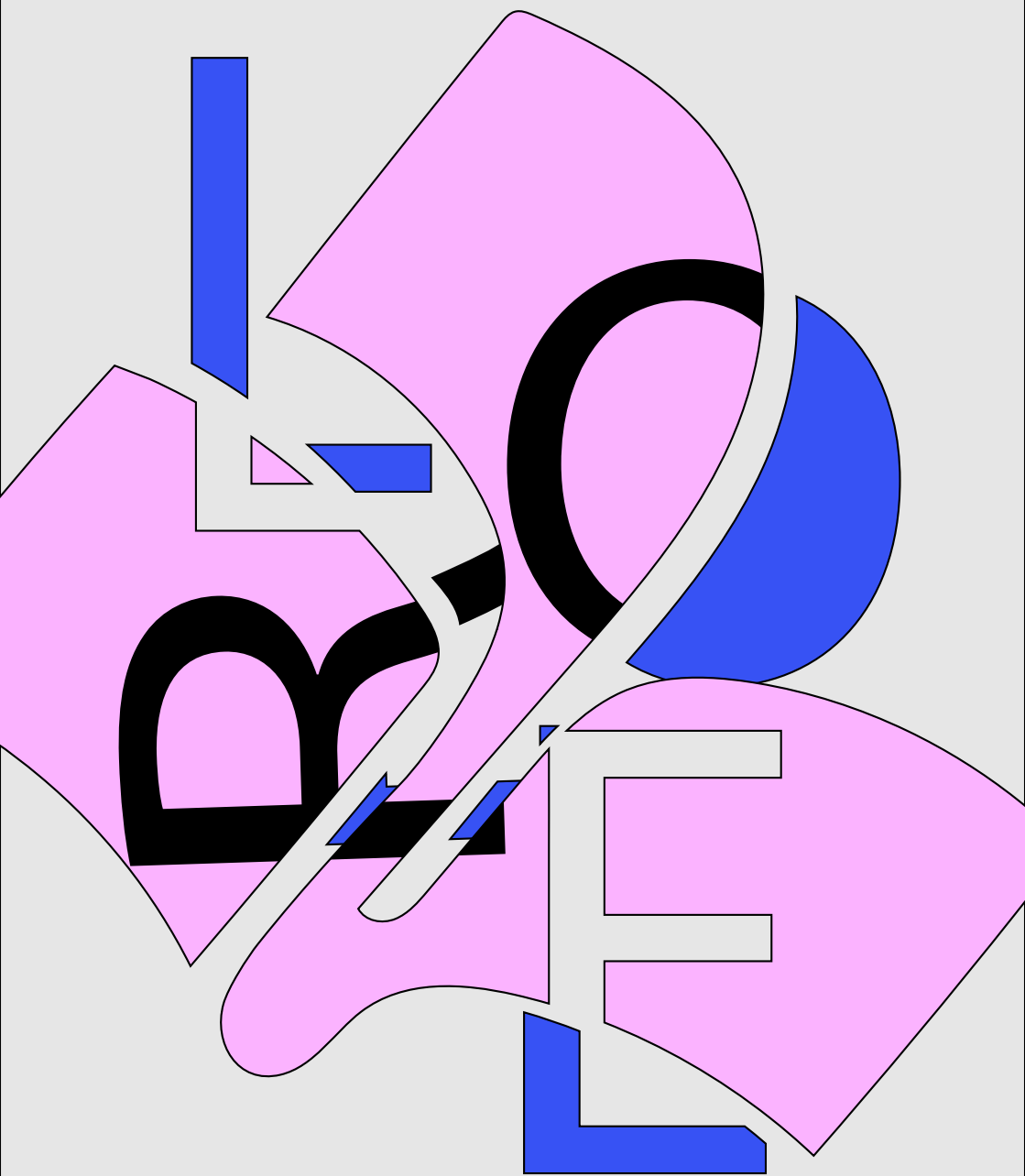
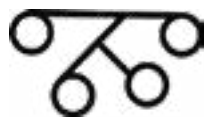

LORE (*Lessons on Reading Everything*)

—
studentska književno-znanstvena konferencija
Zagreb, 1. – 2. rujna 2025.

Ovaj skup je sufinancirala Hrvatska zaklada projektom
UIP-2020-02-2430, *Pamćenje (o) književnosti u svakodnevici*

Studenti komparativne književnosti u suradnji s Odsjekom za komparativnu književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu organiziraju književno-znanstvenu konferenciju pod nazivom LORE (*Lessons on Reading Everything*) koja se održava 1. i 2. rujna 2025. u Zagreb, u prostoru književnog kluba Booksa (Martićeva ul. 14d).

LORE je organiziran kako bi ponudio prostor studentima koji se bave ili vole književnost da nešto kažu o njoj. LORE je akronim za Lessons On Reading Everything (Lekcije čitanja svega), te želi poručiti da se želi baviti čitanjem svega književnog, a i svega umjetnički srodnog kao što su filmovi, televizijske serije i slično. U književnosti i umjetnosti je recepcija, kao i čitanje bilo veoma malo područje unatoč tome što je bila prevladavajuća aktivnost u književnosti. Tako je bilo sve do 60-ih prošlog stoljeća kada je književni teoretičar Hans-Robert Jauss počeo pisati o teoriji recepcije koja je doživjela svoj vrhunac u 70-ima i 80-ima. No, unatoč pokušajima uspostavljanja stabilnog i definiranog područja, sama priroda čitanja je fluidna i nemoguća za precizno odrediti. Kako bi pokušali odgovoriti na neka pitanja o čitanju svega, simpozij Vam predstavlja dvanaest izlaganja!

PROGRAM

1. 9. - PRVI DAN

17:00 registracija i druženje uz bezalkoholna pića

17:30 uvodna riječ organizatora LORE-a

17:40 Red. prof. dr. sc. Nikica Gilić
Recepcija subverzivnosti žanrovskog filma

18:00 Janka Kelčec
Uloga čitatelja i interpretativne sposobnosti koje nudi narativ
u *Ženski francuskog poručnika*

18:20 Nika Marinović
Ranjina i Slamnig: recepcija ludističke igre riječima

18:40 Karin Pezelj
Pamćenje ženskog pisma: Kolektivna čitateljska svijest i
reprezentacija autorica

LORE (LESSONS ON READING EVERYTHING)

19:00 Anja Opačić
Kul cura: Pretpostavljena čitateljica *OK!* časopisa

19:20 Paula Kegelj
Igre gladi i zamka savršene adaptacije

19:40 Zatvaranje programa prvog dana konferencije

2. 9. - DRUGI DAN

17:00 registracija i druženje uz bezalkoholna pića

17:40 Izv. prof. dr. sc. Aneta Ryznar
Čitatelj Z: čitateljski stilovi studenata Filozofskog fakulteta u Zagrebu

18:00 Ivan Povedulić
Čitanje kao izvedbeni proces

18:20 Ignac Ratković
Casting politike u suvremenom kazalištu

18:40 Tina Milijaš
Recepcija književnih tekstova kod slijepih osoba

19:00 Lucas Legović
Subverzija normativne recepcije: Kognitivni model
queer čitanja i pisanja

19:20 Cintija Mičetić
U potrazi za Amerikom u glazbi 21. stoljeća

19:40 Zatvaranje programa drugog dana konferencije

KUL CURA: PRETPOSTAVLJENA ČITATELJICA OK! ČASOPISA

Ovaj rad
analizira sadržaj
hrvatskog tinejdžerskog
mjesečnika *OK!* s fokusom
na usporedbu dvaju brojeva: broja
273 (listopad 2014.) i broja 384 (15. siječnja
– 15. veljače 2024). Cilj rada je utvrditi tko je

pretpostavljena čitateljica časopisa *OK!* te koje strategije
časopis koristi kako bi joj se obratio. Rad je strukturiran
tako da najprije donosi osnovne informacije o časopisu
zatim analizira njegovu unutarnju strukturu, odabir
rubrika i pristup temama, te posebnu pažnju posvećuje
jeziku kojim se obraća čitateljicama i funkciju koju takav
jezik ispunjava, a potom ispituje profil pretpostavljene
čitateljice – kako kao konzumentice sadržaja, tako i kao
potrošačice. Analiza se temelji na usporedbi navedenih
brojeva iz 2014. i 2024. godine, čime se nastoje uočiti
promjene u kvaliteti, temama i jeziku, ali i kako bi se
ispitalo u kojoj mjeri časopis odgovara na promjene u
društvenom kontekstu tijekom posljednjeg desetljeća.
Kao teorijski okvir korištena je knjiga *Cosmopolitika*
(2013.) Maše Grdešić te poglavlje *The Language of*
Youth Magazines (2010.) autorica Hortensia Pârlog i

LORE (LESSONS ON READING EVERYTHING)

Loredana Frățilă, objavljeno u knjizi *Language in Use: The Case of Youth Entertainment Magazines*.

Časopis *OK!* konstruira svoju čitateljicu tako što propisuje što
je poželjno, moderno i prihvatljivo, čime aktivno sudjeluje
u oblikovanju njezinih interesa, ponašanja i identiteta.

Pretpostavljena čitateljica je cis, heteroseksualna tinejdžerica čiji
su glavni interesi moda, uljepšavanje, popularna kultura te savjeti
za snalaženje u obiteljskim, prijateljskim i romantičnim odnosima,
kao i u školskom kontekstu. Iako časopis često pokazuje
nedosljednosti u porukama i koristi se rodnim stereotipima,
on ostaje važan tiskani medij za mlade koji njeguje 'djevojačke'
interese i nudi sadržaj koji pridonosi spolnom odgoju.

Rad je nastao u okviru kolegija *Figura čitateljice* (nositeljica
kolegija: prof. Maša Grdešić) u akademskoj godini 2023./2024.,
zbog čega je jedan od analiziranih brojeva iz 2024. godine.

Ključne riječi: tinejdžerski časopisi, pretpostavljena čitateljica,
popularna kultura, *OK!* časopis, jezik

A
NJ
A
O
P
A
Č
I
Ć

ULOGA ČITATELJA I INTERPRETATIVNE SPOSOBNOSTI KOJE NUDI NARATIV U ŽENSKI FRANCUSKOG PORUČNIKA

J Ovaj se rad
A bavi potencijalnim
N problemima u čitateljskoj
K interpretaciji John Fowlesovog
A romana *Ženska francuskog poručnika*.
K Uloga čitatelja u interpretaciji književnog
E teksta od bitne je važnosti za Fowlesovo djelo. Ona je
L sastavni dio interpretacije teksta i stvaranja značenja.
Č Čitatelj pojačava učinkovitost i relevantnost poruke
E koju tekst prenosi te je zato neizostavan za pristup
C postmodernističkoj literaturi kojoj pripada i ovo
djelo. Rad započinje uvodom u modernu književnu
teoriju *novi historizam* i njezinim pristupom povijesti
i fikciji, kako bismo bolje razumjeli suvremeni pogled
na povijesni kontekst i činjenice. Zatim se u kratkim
crtama izlažu karakteristike viktorijanske fikcije,
na koju se roman oslanja, kako bi se onda krenulo
na definiranje pojma *historiografske metafikcije* i
na njegovu intertekstualnu vezu s viktorijanskim

LORE (LESSONS ON READING EVERYTHING)

romanom. Nakon toga se navode razlike između viktorijanske i postmodernističke fikcije te je navedeno potkrijepljeno primjerima iz teksta. Potom su istaknuti neki od najpoznatijih i potencijalno najproblematičnijih dijelova romana, da bi se na kraju sugeriralo promatranje i tumačenje samog romana iz perspektive književno-kulturološke teorije *novog historizma*, koja može pružiti teorijski okvir za razumijevanje načina na koji se povijesni narativi konstruiraju i oblikuju kulturnim i književnim utjecajima. Primjena *novog historizma* na ovo djelo omogućila bi njegovo dublje razumijevanje uzimajući u obzir kako su njegove teme, likovi i narativne tehnike međusobno povezane s povijesnim razdobljem u kojem je napisan. Takav bi pristup čitanju u konačnici istaknuo složenost povijesne interpretacije i načine na koje tehnike pripovijedanja mogu odražavati i utjecati na naše razumijevanje povijesti i književnosti. Na kraju rada se dolazi do zaključka da je *Ženska francuskog poručnika* roman koji korištenjem pripovjedačeve perspektive, narativnih tehnika i otvorenih krajeva poziva čitatelje na aktivnu ulogu u tumačenju, ulogu koja nadilazi pasivnu konzumaciju onoga što je napisano. Konačan uvid u tekst pružio je zapažanje da se aktivnim sudjelovanjem i promišljanjem zajedno s tekstom može doći do zaključka da nas ovaj tekst konstantno podsjeća na to da naše vlastite perspektive oblikuju naše razumijevanje i interpretaciju teksta te da uvijek postoji druga perspektiva o onome što znamo; ali da ta perspektiva nije nimalo manje vrijedna ili točnija od bilo koje druge.

Ključne riječi: John Fowles, *Ženska francuskog poručnika*, historiografska metafikcija, čitatelj

IGRE GLADI I ZAMKA SAVRŠENE ADAPTACIJE

Trilogija

knjiga

Igre gladi

i njezin prvi

prednastavak *Balada*

ptica pjevica i zmija ostavile

su svoj pečat na YA književnosti,

ali i na filmu sa svim svojim adaptacijama

P koje su pomogle u stvaranju fenomena oko ove
A franšize. Filmovi su dosljedno pratili radnju knjiga
U prikazujući iste događaje s minimalnim izmjenama.
L Time su adaptacije *Igara gladi* primjer gotovo savršene
A adaptacije iz knjige u film, iz narativnog medija u
vizualni. Međutim, s izlaskom adaptacije *Balade* otkriva
se nijansiranost ideje savršene adaptacije. Film ne
izmjenjuje radnju i događaje iz knjige te često koristi
i direktne dijaloge iz nje, ali zbog različitih narativnih
K mogućnosti obaju medija, priča gotovo kao da i nije
E ista. Prati se putanja Coriolanusa Snowa (predsjednik
G u originalnoj trilogiji) od karizmatičnog i pristojnog
A mladića čije su motivacije razumljive do okrutnog na
samom kraju koji gazi sve na svom putu do uspjeha,
no zbog njegovih unutarnjih misli koje čitatelj cijelo
LJ vrijeme ima, a koje su otpočetka pune predrasuda
(prvo sitne, a kasnije sve jače izražene), takvo što nije

LORE (LESSONS ON READING EVERYTHING)

iznenađujuće. Film kao vizualni medij takav uvid nema te iako oboje dolaze na isti cilj i poruku, medijske narativne mogućnosti automatski ih pretvaraju u dvije slične, no ipak različite priče. Cilj ovog rada upravo će biti analiza ovog fenomena i općenite ironije koju vizualna adaptacija koncepta igara gladi sa sobom povlači. Igre su kritika komodifikacije nasilja i patnje unutar našeg modernog tehnološkog društva koje s jednim klikom može od reality serije prijeći na prikaze bombardiranja na drugom kraju svijeta. Tekstualni opis nosi drukčije konotacije od vizualnog filmskog. Usporediti prikaza igara u prvom i drugom filmu koji, zbog popularnosti prvog dijela i time većeg budžeta, igre prikazuje kao pravi akcijski spektakl (za razliku od prvog u kojem igre nisu vizualno ugodne zbog treskave kamere i mračnih kadrova), a gledatelj time zauzima istu poziciju kao i građanin Kapitola. Rad će analizirati i odnos tabloida i sličnih medija prema franšizi jer je njihovo centriranje ljubavne radnje povrh političke koja je glavna je imalo jak utjecaj na publiku te je komercijaliziralo serijal koji takvo što upravo kritizira.

Ključno pitanje jest odnos knjige i filma kao medija te što to znači za takve adaptacije te postoji li uopće nešto kao savršena adaptacija te ako da, je li ona ono što tradicionalno definiramo kao takvo. Metode će biti klasične analoške i komparativne uspoređujući tehnike i scene između knjiga i filmova koje će omogućiti dolazak do zaključka kako na temeljnoj razini ideja savršene adaptacije ne bi trebala podrazumijevati direktnu repliku knjige na veliki ekran, već kako se treba prilagoditi mediju koji je adaptira te općenito kako razumijevanje veze između tekstualnog i vizualnog omogućuje bolji prijenos tema i ideja iz teksta, ali i da mediji imaju veliku ulogu u percepciji proizvoda, a time i na samu publiku koja ga konzumira te kako *Igre gladi* u mnogima aspektima time u konačnici uspijevaju, no kako i u mnogim

potpada pod isto ono što knjige i kritiziraju.

Ključne riječi: mediji, adaptacija, vizualnost, tekst, publika

ČITANJE KAO IZVEDBENI PROCES

I
V
A
N

P
O
C
E
D
U
L
I
Ć

Cilj je istražiti može li se čitanje opisati kao izvedba književnog djela bilo pripovjednog ili dramskog. Pod pojmom izvedba misli se na samu reprodukciju djela, čije karakteristike ovise o mediju u kojem je izvedba djela zamišljena, i interpretaciju djela koja se odvija usporedno s reprodukcijom ili je barem „u stopu“ slijedi. Istraživanjem će se pokušati utvrditi može li se čitanje kao krovni pojam primijeniti na svaku reprodukciju književnog djela s naglaskom na uvid u razlike između početnih uvjeta koje reprodukciji unaprijed postavlja medij. Drugi dio procesa čitanja – interpretacija, pokušat će se opisati kao pisanje i također dovesti u vezu s prvim procesom, reprodukcijom. Može li se utvrditi granica između dva dijela procesa čitanja, može li se reprodukcija djela uopće odviti lišena utjecaja interpretacije, tj. novog pisanja koje se izvodi samim činom čitanja koje je također izvedba? Istraživanje će uključiti i osvrt na razlike između intimnog/osamljenog i kolektivnog čitanja; kakav je odnos između ta dva tipa čitanja u pojedinim medijima i kako tip čitanja s obzirom na uvjete okoline utječe na interpretaciju čitatelja? Na ovom mjestu

pokušat će se istražiti i primjena pojma refleksije kao procesa uključenog u proces interpretacije; može li se interpretacija biti lišena utjecaja procesa refleksije koji se pokreće početkom čitanja kao izvedbe – na koje sve načine subjektivnost utječe na interpretaciju djela i do koje mjere možemo interpretirati objektivno, upisujemo li uvijek nešto u tekst? (Je li deklamirano objektivno čitanje nužno subjektivno već samim označivanjem pozicije čitatelja kao objektivnom?) U kojem trenutku čitanje postaje angažirano; samim unošenjem osobnog i kolektivnog iskustva osobnošću čitatelja kao neminovnim „talogom subjektivnosti“ ili ono iziskuje stav prema čitanju koji uključuje višak izvedbe: nešto što želimo „pronaći“, „shvatiti“, „dobiti“ iz čitanja? Na kraju će se još razmotrit kako na refleksiju u čitanju utječe čitamo li intimno i kolektivno s naglaskom na kazališni medij u kojem je gledatelj, tj. čitatelj izložen pogledu glumca koji reproducira, piše, čita. Zaključno: pokušaj opisa svakog čitanja kao izvedbe (ne)ovisno o mediju koji uključuje procese reprodukcije, interpretacije i refleksije između kojih se uspostavlja krug povratnih veza.

Ključne riječi: Čitanje, izvedba, pisanje, interpretacija, refleksija

SUBVERZIJA NORMATIVNE RE- CEPCIJE: KOGNITIVNI MODEL QUEER ČITANJA I PISANJA

L Ovo izlaganje
U istražuje kognitivne
C modele queer čitanja
A i pisanja, oslanjajući se na
S teorijske postavke Wolfganga Isera i
Hanne Kubowitz, s posebnim naglaskom
na razliku između implicitnog i zadanog
čitatelja. Iserov koncept implicitnog čitatelja
odnosi se na model idealnog recipijenta kojeg tekst
pretpostavlja, ali koji ostavlja određeni prostor za
interpretaciju. Nasuprot tome, Kubowitz uvodi pojam
zadanog čitatelja, ističući kako tekstovi suvremenog
zapadnjačkog diskursa oblikuju normativnog
recipijenta unutar specifičnih ideoloških okvira. Ove
norme uključuju rod, seksualnu orijentaciju, religijska
uvjerenja, rasu, zdravstveno stanje, društvenu klasu,
godine i političku orijentaciju, pri čemu dominantni
diskurs često pretpostavlja heteroseksualnog,
cisrodnog i bijelog čitatelja. Kao odgovor na tu
normativnu recepciju, queer čitateljske strategije
omogućuju destabilizaciju heteronormativnih

interpretacija. U tom kontekstu, izlaganje se oslanja na kognitivni model queer čitanja i pisanja, koji analizira procese kroz koje čitatelji percipiraju, prepoznaju i rekonstruiraju značenja u tekstu. Ovaj model pokazuje kako različiti čitatelji mogu pristupati istom tekstu na divergentne načine – queer čitatelj će uočiti kodove i aluzije koji mogu ostati nevidljivi heteronormativnom recipijentu. Također, objašnjava razloge zbog kojih pojedini čitatelji biraju queer ili ne-queer strategije čitanja, uzimajući u obzir njihove kulturne i ideološke pozicije. Poseban naglasak stavljen je na važnost queer čitanja i pisanja u kontekstu cenzure. Povijesno gledano, mnogi su autori, suočeni s društvenim i političkim ograničenjima, koristili specifične tekstualne strukture kako bi prikriili queer značenja unutar svojih djela. Korištenje queer kodova, simbola i metafora vidljivo je na različitim područjima kulture – poput ružičastog trokuta ili zelenog karanfila – njima je omogućeno suptilno signaliziranje queer identiteta bez eksplicitnog suočavanja s represijom. Osim toga, strategije dvosmislenosti, oscilacije između heteronormativnih i queer značenja te intertekstualne aluzije omogućuju višeslojno čitanje istog teksta. Izlaganje također predstavlja katalog queer tekstualnih struktura, uključujući queer klišeje i stereotipe, prošireni homosocijalni kontinuum te suspenziju heteronormativne matrice. Analizom ovih struktura, prikazuje se kako queer čitanje funkcionira ne samo kao metoda dekonstrukcije, već i kao alat otpora dominantnim ideološkim paradigmama. Cilj ovog izlaganja je ponuditi teorijski okvir za kritičko propitivanje odnosa između teksta, čitatelja i queer reprezentacije te ukazati na epistemološke i hermeneutičke pomake koje queer čitanje omogućuje u književnoj teoriji i kulturološkim studijima. Pritom se ističe važnost queer čitateljskih i autorskih strategija u kontekstu društvenih ograničenja, naglašavajući njihovu ulogu u očuvanju i afirmaciji queer identiteta u književnosti i kulturi.

Ključne riječi: implicitni čitatelj, zadani čitatelj, queer čitanje i pisanje, Wolfgang Iser, Hanna Kubowitz

PAMĆENJE ŽENSKOG PISMA: KOLEKTIVNA ČITATELJSKA SVIJEST I REPREZENTACIJA AUTORICA

K Ovaj
A rad bavi
R se pitanjem
I pamćenja ženskih
N autorica i njihovih djela među
P suvremenim hrvatskim čitateljstvom,
E promatrajući pritom kako rodna perspektiva
Z oblikuje čitateljske navike, selektivno sjećanje i
E književne preferencije. Poseban se naglasak stavlja
LJ na analizu načina na koje su autorice i njihova djela
percipirani, prepoznati i vrednovani u kolektivnoj
čitateljskoj svijesti, kao i na odnos između čitatelja i
rodno kodiranih književnih kanona.

Teorijski okvir rada temelji se na dihotomiji muškog
i ženskog pisma te konceptima ženskog kanona i
feminističke književne teorije, pri čemu se oslanja na
autore i autorice poput Dubravke Oraić Tolić, Ingrid
Šafranek i Maše Grdešić. U kontekstu razmatranja tzv.
„ženskog pisma“, razmatra se koliko je ono zastupljeno
u dominantnom književnom kanonu. Kratko se
dotiče i pitanja je li pojam kanona kao dominantnog,

zapadnog, pretežito zastupljenog muškim autorima i dalje
relevantan u suvremenoj književnoj produkciji i recepciji te koliko
stvaranje novih kanona, poput ženskog, doprinosi razumijevanju
mjestâ ženskih glasova u književnosti.

Središnji dio rada oslanja se na rezultate istraživanja PoKUS. On
se temelji na interpretaciji rezultata empirijskog istraživanja
čitateljskoga pamćenja kroz rodnu prizmu, s obzirom na spol
ispitanica i ispitanika. Rezultati pokazuju da, iako žene čine
većinu čitateljske publike, češće pamte muške autore, dok ženske
autorice ostaju slabije prepoznate. To upućuje na prisutnost
suptilnih, ali postojanih mehanizama marginalizacije u kulturi
pamćenja.

Zaključno, rad razmatra moguće pristupe kojima se može ojačati
vidljivost i prisutnost ženskih autorica, osobito kroz obrazovni
sustav, književnu kritiku i kulturne politike, s ciljem oblikovanja
ravnopravnijeg književnog pamćenja.

Ključne riječi: ženske autorice, književno pamćenje, čitateljstvo,
PoKUS, rodna perspektiva

RANJINA I SLAMNIG: RECEPCIJA LUDISTIČKE IGRE RIJEČIMA

N Hrvatska
I renesansa
K poznata
A je po obilju
jezičnih izraza i promjeni
percepcije čitatelja u odnosu na
pročitano. Jedan od autora koji je svojim
pjesničkim inovacijama promijenio čitateljsku
receptiju upravo je Dinko Ranjina, hrvatski renesansni
ljubavni pjesnik i autor zbirke Pjesni razlike. Dio izvora
navodi kako je građu crpio od antičkih autora, a dio od
talijanskih, stoga je promjena u odnosu na receptiju
neizbježna, a u tom je vremenu prijeko potrebna.
S obzirom na to da je bio vrsni poznavatelj starih
stihova, došao je do izvanrednih metričkih inovacija:
jednostruko rimovani 12-erac u odnosu na zahtjevan
južni tip 12-erca i nezaobilazna carmina figurata, tj.
tekst oblika strijele uz svog parnjaka u obliku krila.
Srodan, ali specifičan pjesnički stil igre riječima
donio je i hrvatski modernistički pjesnik Ivan
Slamnig u 20. stoljeću. Receptija se pročitano u
tom razdoblju zaokrenula ka slobodnijoj i otvorenijoj
intertekstualnosti, intermedijalnosti i umjetnosti kao

takvoj, a jezične su igre i dosjetke sastavni dio opusa obaju autora zbog brojnih figura konstrukcije, dikcije i riječi. Komparativnom analizom tematskih krugova opusa autora, motiva kojima se bave i stilskim figurama kojima postižu željene učinke u pjesmama pokušati će se pružiti usporedni prikaz dvaju različitih poetika koje su povezane jezičnim ludizmom, pri čemu je važno uzeti u obzir i kontekstualnu uvjetovanost samih djela: u kojim su razdobljima nastala, koliki su odjek imala u književnim krugovima, ali i kako je na njih reagirala književna kritika i onodobna publika.

Oba su autora, i Ranjina i Slamnig, ukrašeni titulom poete ludensa - velikog majstora igre riječima, odnosno pjesnika kojem je poezija igra, stoga bi ih valjalo usporediti, razlučiti i u korist kompletne književne slike precizirati kako su inovacije u poeziji vrsnog renesansnog autora i srodnog (post)modernista utjecale na čitateljsku receptiju ludizma u poeziji sve do danas.

Ključne riječi: Ranjina, Slamnig, carmina figurata, igre riječi, receptija

U POTRAZI ZA AMERIKOM U GLAZBI 21. STOLJEĆA

C
I
N
T
I
J
A
M
I
Č
E
T
I
Ć

Da je utjecaj kulture
Sjedinjenih Američkih
Država u nas golem, to je
poznato i bez proučavanja stručne
literature ili posebnih konzultacija
sa stručnjacima iz polja kulturologije i
sociologije, a, što je namjera dokazati u ovom
radu, dovoljno je i samo malo dublje proniknuti
u ono što je ovih dana na glazbenom repertoaru. U
modernoj kulturi, slušanje glazbe ne podrazumijeva,
kao nekad, profinjenu aktivnost, rezerviranu za posebne
prigode i posebnu vrstu ljudi. Razvitkom suvremenih
glazbenih žanrova, muzika postaje dio popularne
kulture, a prema tome i dio čovjekove svakodnevice,
svima i svugdje nadohvat ruke. Možda je zbog te njene
svakidašnjosti nismo navikli dublje analizirati, pogotovo
njen sadržajni aspekt, a možda bismo, upravo iz tog
istog razloga, analizi trebali pribjegavati češće. Polazeći
od pretpostavke da, bili mi toga svjesni ili ne, tekstovi
pjesama – koje možemo zamisliti kao jednu vrstu
popularnog štiva, uvelike ovisno o ostalim odvjetcima
političkog, kulturnog i ekonomskog života zemlje u
kojoj nastaju, kao i o utjecajima izvana – nude različite

mogućnosti interpretacije koje nadilaze njihov površinski sloj, ovo
istraživanje ponudit će jedno moguće kulturo-ideološko čitanje
novijih tekstova popularne balkanske muzike: ono američko
Naime, osim što se suvremeni glazbenici nerijetko izravno
referiraju na američke ličnosti, topose, kulturu i tamošnji
društveno-politički život, zauzimajući pritom razne pozicije,
teza je ovog istraživanja da se u pojedinim tekstovima onkraj
takvih direktnih poveznica provlače i vrijednosti koje nesumnjivo
možemo proglasiti američkima. Pozivajući se ponajprije na
članak Roberta L. Kohlsa, *The Values Americans Live By*, ovaj će
rad izdvojiti neke od tih vrijednosti poput materijalizma, želje za
uspjehom, individualizma, natjecateljskog duha, slobode itd., koje
će se zatim pokušati iščitati iz tekstova izabranih pjesama. Što
se tiče samog materijala, fokus je na rapu i trapu, žanrovima vrlo
pogodnim za ovu vrstu analize zbog svoje istaknute narativnosti,
koji, pored toga, posljednjih godina nailaze na veliki uspjeh
kod mlađih generacija. To ipak ne znači da su isključeni ostali
žanrovi poput rocka, turbofolka i popa, koji se s prvim često
isprepliću. Pritom se ne inzistira na strogo hrvatskoj glazbenoj
sceni, već u obzir dolaze i ostali izvođači „balkanske muzike“, u
ovom slučaju srpski i bosanski glazbenici. Konkretnije, citirat će
se tekstovi izvođača kao što su Connect, Hiljson Mandela, Grše,
Zembo Latifa, Peki, Vojko V, TBF, Dubioza kolektiv, Kiša metaka i
slično. Zaključak koji može ponuditi ovakvo istraživanje taj je da je
ponekad iz naoko jednostavnih, lako čitljivih narativa u koje inače,
zbog njihove pripadnosti kulturi mase, ne bismo dublje zadirali,
moguće crpiti nevjerojatno mnogo ideja o svijetu u kojem živimo
i interpretirati ih na raznorazne načine. U ovom će se slučaju
barem približno ocrtati značenje koje Amerika poprima u očima
stanovnika Balkana: dočekuju li se zapadni fenomeni široko
raširenih ruku ili se pak nameću kao nepoželjna alternativa

tradicionalnoj balkanskoj kulturi? Rad naposljetku ukazuje na promjenu perspektive nadošlu s novom generacijom izvođača, kao i na činjenicu da neke temeljne razlike u pogledima na određene američke fenomene ovise o pripadnosti određenom glazbenom pravcu.

Ključne riječi: popularna kultura, popularna glazba, američke vrijednosti, rap, trap

RECEPCIJA KNJIŽEVNIH TEKSTOVA KOD SLIJEPIH OSOBA

U mnogim je istraživanjima dokazano da se ljudski se mozak razvija i mijenja s tehnologijama koje koristimo. Prilagođava se sistemu tehnologije i u sklopu nje razvija nove misaone procese. Upravo su tako razvoj različitih vrsta pisma i opismenjavanje promijenili način ljudskog razmišljanja, kao i alati koje koristimo za zapisivanje – od pera, preko pisaćeg stroja, računala i mobitela. Nadalje, alati nisu jedini koji utječu na naše misaone procese nego je to i sama vrsta pisma koje ljudi koriste. Tako se misao većine zapadne civilizacije koja koristi fonetsko pismo odvija u smislu zvukovnih cjeline koje predstavljaju slova dok civilizacije istoka koje koriste ideogramsko pismo razmišljaju i značenje traže u simbolima. Vizualni podražaj je važan aspekt stvaranja značenja u svim kulturama, a ono se očituje i u recepciji književnih tekstova. Ove činjenice su potaknule i traživanje slijedeće nedoumice: kako na ljudske misaone procese utječe

taktilna abeceda, tj. Brailleovo pismo, te kako se isto očituje u recepciji književnih tekstova kod slijepih osoba? U istraživanju će sudjelovati dvije skupine ispitanika: čitatelji tradicionalnog tiskanog teksta i čitatelji isključivo Brailleovog pisma. Ispitanici će dobiti primjere poezije i kraćih bajki kao izvora bogatih vizualnih slika te će se kroz intervju proučiti njihova recepcija djela. Slijepe osobe će dobiti tekst preveden na Brailleovo pismo. Kroz razgovor o njihovoj recepciji danih književnih primjera utvrdit će se razlike doživljaja koje podrazumijeva različita tehnologija kojom se koristilo tijekom čitanja, kao i razlika percepcije razvijena zbog razine prijašnje upoznatosti s vizualnim sadržajima. Istraživat će se razina vizualizacije i stvaranja značenja u danim primjerima te će se prema rezultatima istraživanja zaključiti kako drugačiji razvoj i prilagodba mozga dostupnim tehnologijama i vrsti čitanja utječu na razmišljanje o književnom tekstu.

Cilj: istražiti i pokazati kako se korištenje isključivo Brailleovog pisma očituje u recepciji književnih tekstova kod slijepih osoba.

Ključne riječi: recepcija, Brailleovo pismo, slijepe osobe, književni tekst

CASTING POLITIKE U SUVREMENOM KAZALIŠTU

I
G
N
A
C

R
A
T
K
O
V
I
Ć

Gledajući
na povijest
kazališta,
možemo uočiti cijeli
spektar tipova dramskih
likova koji su se postavljali na
pozornicu. Mogućnosti su razne, u teoriji
glumcu bi trebalo biti dopušteno da utjelovi
bilo koji lik, od neljudskog bića i personificiranog
apstraktnog koncepta do pojedinca koji nema
podudarnosti s glumčevim osobnim životnim iskustvom.
Takvo je stajalište, doduše, u zadnjem stoljeću postalo
iznimno sporno. Brojni kazališni radnici ukazali su na
privilegiju bijelog glumca koji dominira kazališnim
prostorima zapadnjačke kulturne sfere. U praksi, prvotna
tvrdnja svakako vrijedi za bijelog glumca kome je
omogućeno igranje likova svake povijesno manjinske
skupine (likovi ne-bjelačkog podrijetla, queer identiteti,
prikaz mentalnih bolesti, disabled tijela, itd.), pritom
ih izlažući riziku neprecizne i štetne reprezentacije.
S druge strane, glumci navedenih marginaliziranih
skupina suočeni su s neodrživim radnim uvjetima te
su ograničeni u pogledu uloga koje „smiju“ igrati u
profesionalnim produkcijama. Drugim riječima, tijelo
glumca formuliralo se kao žarišna točka „čitanja“

kazališne predstave – od pedesetih godina prošlog stoljeća nadalje, pitanje „tko smije glumiti koga?“ postaje centar rasprave unutar profesionalnih kazališnih institucija.

U ovom izlaganju posvetit ću se pregledu casting politika koje su uzele maha u kazalištima anglofonih zemalja te njihove umjetničke i etičke implikacije. Osvrnut ću se na najvažnije casting modele koji su pritom proizašli, konkretno na colorblind casting, colorconscious casting te najnoviji val kojeg zastupa welcome table inicijativa. U principu, svaki od navedenih modela predstavlja metodu na temelju koje je glumac izabran za određenu ulogu, ali ujedno funkcionira kao interpretativni element koji utječe na oblikovanje recepcije izvedbe. Kao provodnu nit izlaganja iskoristio bih studiju Semiotika kazališta u kojoj teatrologinja Erika Fischer-Lichte svrstava tijelo glumca u jednu od temeljnih vizualnih kategorija koje utječu na proizvodnju značenja u kazališnoj umjetnosti.

Ključne riječi: casting politike, suvremeno kazalište, reprezentacija, tijelo glumca, colorblind vs. colorconscious casting